

METODOLOGIE

Cercetarea a fost elaborată în perioada ianuarie - septembrie 2024. Colectarea datelor despre elevii din clasele a III-a și a IV-a a fost efectuată de CJI, sub coordonarea cercetătoarei Mihaela Negru, cu sprijinul Asociației Europene a Profesioniștilor din Educație EDUMI. Colectarea datelor despre elevii de gimnaziu și de liceu a fost efectuată de agenția de cercetare Cult Market Research pentru CJI. Agenția a oferit CJI rapoarte și analize inițiale, care au stat la baza acestui document.

Scopul și metodele de cercetare Obiectivele studiului

Cercetarea a urmărit să descrie și să identifice obiceiurile de consum media și relația cu informația ale elevilor din clasele a III-a și a IV-a, din ciclul gimnazial și din cel liceal din România. În cadrul studiului am urmărit o serie de obiective:

- Descrierea obiceiurilor de consum de internet ale elevilor (frecvență, durată de consum, conexiuni, dispozitive utilizate etc.);
- Identificarea scopurilor pentru care elevii folosesc internetul;
- Descrierea obiceiurilor de consum și producere de conținut ale elevilor pe rețelele sociale (frecvență, durată de consum, contexte de utilizare, preferințe);
- Descrierea obiceiurilor de informare ale elevilor, inclusiv pe internet și pe rețelele sociale (frecvență, durată de consum, surse, subiecte de interes)
- Determinarea criteriilor conform cărora elevii își aleg sursele de informare, cum își construiesc încrederea în diverse surse și formatul preferat de consum al informațiilor;
- Descrierea comportamentului de gestionare a informațiilor false al elevilor (atitudinea față de informațiile false, verificarea informațiilor, modalitățile de a gestiona informațiile false etc.);
- Descrierea abilităților elevilor de a gestiona riscuri online, în special în cazul elevilor din clasele a III-a și a IV-a.

În cadrul studiului am luat în calcul variabile precum: vârsta/clasa, genul elevilor, regiunea, mediul de reședință (rural/ urban) și altele.

Grupul țintă

Studiul a vizat elevi cu vârsta cuprinsă între 9 și 19 ani, repartizați conform grupelor de mai jos:

- Elevi de școală primară (9-11 ani, clasele III-IV)
- Elevi de gimnaziu (11-15 ani, clasele V-VIII)
- Elevi de liceu (15-19 ani, clasele IX-XII)

Un subgrup-țintă al studiului l-au constituit părinții elevilor din clasele primare. Alegerea acestui subgrup a fost motivată de influența pe care părinții o au, de obicei, asupra alegerilor și deciziilor pe care le iau copiii la această vârstă. Dacă elevii de gimnaziu, și mai ales cei de liceu, au o mai mare autonomie privind modul lor de informare, elevii mai mici sunt deseori ghidați de către adulții din preajma lor. Astfel, felul în care copiii din clasele primare utilizează sursele de informare și tipul de informație pe care îl consumă este, într-o oarecare măsură, o alegere a părinților. Totodată, admitem că un anumit număr de copii de clasele a III-a și a IV-a pot utiliza dispozitivele conectate la internet fără o supraveghere atentă din partea adulților. Opinia acestor elevi este cuprinsă în studiul cantitativ (sondajul în rândul elevilor).

Cercetarea cantitativă - sondaj în rândul elevilor

Cercetarea cantitativă a fost realizată prin metoda anchetei sociologice pe bază de chestionar, chestionare online aplicate la clasă (CAWI).

Chestionarele pentru gimnaziu și liceu au fost dezvoltate de către echipa de proiect și revizuite de către agenția de cercetare Cult Market Research. Acestea au conținut întrebări sub formă de grilă, alegeri multiple și întrebări deschise. Varianta de chestionar pentru gimnaziu a fost una mai scurtă, adaptată vârstei elevilor, iar varianta de chestionar pentru liceu a inclus și întrebări de o complexitate mai mare (de exemplu, am cerut elevilor să aranjeze în ordine subiecte, în funcție de cât de des au întâlnit informații false despre ele).

În analiza datelor, am ales uneori să comasăm răspunsurile elevilor pe scări care arată importanța sau frecvența. De exemplu, am unit răspunsurile de „4-5 ore” și „peste 5 ore” cu „2 ore sau mai mult” ca să putem urmări răspunsurile pe trei trepte: „deloc”, „o oră sau mai puțin”, „2 ore sau mai mult”, considerând ultima treaptă un indicator pentru un consum relevant de informație zilnic.

Chestionarul pentru clasele a III-a și a IV-a a fost dezvoltat de către echipa de proiect și revizuit de către Asociația Edumi. Întrebările au fost simplificate (comparativ cu cele din chestionarul pentru gimnaziu) și a fost folosit un limbaj mai simplu și mai accesibil.

Toate variantele de chestionare au fost testate în prealabil pe un grup restrâns de elevi și au fost realizate ajustări ale conținutului lor, în funcție de feedback-ul primit din partea elevilor.

În total, la sondaj au participat 1.852 de elevi. Subeșantionul elevilor din clasele a III-a și a IV-a a fost constituit din 552 elevi, subeșantionul elevilor din clasele de gimnaziu a fost compus din 740 de elevi, iar subeșantionul elevilor de liceu a fost compus din 560 elevi, fiind reprezentativ la nivel național pentru populația de elevi a României pentru clasele III-IV și V-XII. Eșantionul este reprezentativ, de asemenea, pe categoriile socio-demografice (gen, vârstă, regiune, clasă etc.).

Marja de eroare a eșantionului este de $\pm 1\%$ și are un nivel de încredere de 95%. Perioada de culegere a datelor cantitative a fost 22 februarie - 26 martie 2024.

Datele demografice ale elevilor din subeșantioanele: ciclul primar clasele a III-a și a IV-a (552 elevi), gimnaziu (740 elevi) și liceu (560 elevi) sunt prezentate în Tabelul 1.

Tabel 1:
Date demografice elevi subeșantioane (ciclurile primar, gimnazial și liceal)

	Primar	Gimnaziu	Liceu
Masculin	48.40%	45%	60%
Feminin	51.40%	54%	39%
Altul	0.20%	1%	1%
Mediul de rezidență al elevilor: urban	55%	50%	55%
Mediul de rezidență al elevilor: rural	45%	50%	45%
9 ani	25%	-	
10 ani	51%	0.30%	-
11 ani	24%	12.60%	-
12 ani	-	22.10%	-
13 ani	-	25.40%	-
14 ani	-	29.80%	0.20%
15 ani	-	9.50%	21.80%
16 ani	-	0.30%	35%
17 ani	-	-	25%
18 ani	-	-	15.20%
19 ani	-	-	2.80%

Repartizarea la nivel național a școlilor în care a avut loc sondajul este prezentată în Tabelul 2.

Tabel 2:
Repartizarea națională a școlilor din eșantion

	Primar	Gimnaziu	Liceu
NORD-EST	18%	19%	15%
SUD-EST	6%	13%	17%
SUD-MUNTENIA	14%	13%	13%
SUD-VEST	8%	9%	11%
VEST	8%	5%	9%
NORD-VEST	7%	15%	12%
CENTRU	17%	12%	10%
BUCUREȘTI-ILFOV	22%	14%	13%
Școli mediul urban	62%	56%	95%
Școli mediul rural	38%	44%	5%
Clasa a III-a	51%	-	-
Clasa a IV-a	49%	-	-
Clasa a V-a	-	21%	-
Clasa a VI-a	-	24%	-
Clasa a VII-a	-	28%	-
Clasa a VIII-a	-	27%	-
Clasa a IX-a	-	-	28%
Clasa a X-a	-	-	44%
Clasa a XI-a	-	-	13%
Clasa a XII-a	-	-	15%

Cercetarea calitativă – focus grupuri

Au fost realizate 11 focus grupuri online. Participanții au fost elevi din clase de gimnaziu și liceu, dar și părinți ai elevilor din clasele primare. Perioada de desfășurare a focus grupurilor a fost 18-28 martie 2024.

Repartizarea focus grupurilor (FG) conform grupurilor țintă este prezentată în Tabelul 3.

Tabel 3:

Date demografice participanți focus grupuri

Focus grup	Clase	Zonă	Data
1	VI-VII	Urban țară	18.03
2	V-VI	Rural	19.03
3	V-VII	București	20.03
4	VII-VIII	Rural	21.03
5	V-VI	Rural	22.03
6	IX-XI, Lic. Pedagogice	Urban țară	25.03
7	IX-XI, Lic. Teoretice	Urban țară	26.03
8	IX-XI, Lic. Teoretice	București	27.03
9	IX-XI, Lic. Tehnologice	Urban țară	28.03
10	IX-XII, Lic. Teoretice	București	28.03
11	Părinți ai elevilor din clasele primare	București și rural țară	28.03

La focus grup au participat părinți ai elevilor din clasele primare, începând cu clasa pregătitoare și până în clasa a IV-a (nu doar clasele a III-a și a IV-a, așa cum au fost culese datele de sondaj). Am luat decizia de a implica în discuție inclusiv părinți ai elevilor de clase primare mai mici, pentru a avea un tablou mai larg despre interacțiunea copiilor cu internetul. Acest aspect metodologic nu afectează rezultatele studiului.

Limitări metodologice

• Grupul țintă.

Studiul include opiniile elevilor și nu cuprinde copii care nu sunt școlarizați. Din acest motiv, constatările, concluziile și recomandările acestui raport vizează doar populația școlară.

• Contextul școlar.

Datele au fost culese la școală, în timpul orelor. Elevii au primit instrucțiuni din partea operatorilor de culegere a datelor, și în anumite situații din partea profesorilor/învățătorilor de la clasă, care la rândul lor au fost instruiți de către echipa de cercetare referitor la cum să aplice chestionarele. Totuși, nu putem exclude riscul ca unii elevi să fi simțit dorința sau presiunea de a completa chestionarul într-un mod cât mai dezirabil. Pentru a reduce acest risc, am insistat ca operatorii de culegere a datelor și profesorii/învățătorii să explice elevilor că acest sondaj nu reprezintă o evaluare și nu va avea niciun impact asupra rezultatelor lor la școală.

- **Inechități sociale și accesul la tehnologii.**

Datele au fost culese prin intermediul chestionarului online, disponibil sub forma unui link. Elevii au completat chestionarul pe dispozitive conectate la internet (telefoane, tablete, computer/laptop). Însă, admitem că nu toți elevii au acces la dispozitive conectate la internet. Pentru a reduce această limitare, echipa de cercetare a setat chestionarul online astfel încât acesta să poată fi completat de mai multe ori de pe același dispozitiv și cu același IP (IP-ul este o adresă unică, atribuită dispozitivelor conectate la internet). În plus, operatorii de culegere a datelor și profesorii/învățătorii au fost instruiți să ofere tuturor elevilor de la clasă opțiuni de a completa chestionarul pe orice dispozitiv conectat la internet disponibil în școală.

- **Chestionare adaptate vârstei.**

Așa cum a fost menționat în descrierea cercetării cantitative, au fost create și utilizate chestionare cu întrebări diferite, adaptate vârstei elevilor din fiecare treaptă de învățământ (clasa a III-a și a IV-a, gimnaziu, liceu). Din cauza diferenței de întrebări, nu toate datele au putut fi comparate în mod direct, iar rezultatele au fost tratate și prezentate pe fiecare treaptă de învățământ, separat, acolo unde comparațiile nu au putut fi făcute.

EXECUTIVE SUMMARY

Internetul: acces și obiceiuri de utilizare

95,7% dintre elevii de liceu, 83,5% dintre elevii de gimnaziu și 60,1% dintre elevii din clasele a III-a și a IV-a folosesc internetul în fiecare zi. Consumul zilnic de internet crește proporțional cu vârsta. Dacă în clasele a III-a și a IV-a mediana² este de 2 ore, la gimnaziu ajunge la 4 ore, iar la liceu, la 6 ore.

95.7% dintre elevii de **liceu** folosesc internetul în fiecare zi.

6 ore

83.5% dintre elevii de **gimnaziu** folosesc internetul în fiecare zi.

4 ore

60.1% dintre elevii din **clasele a III-a și a IV-a** folosesc internetul în fiecare zi.

2 ore

² Mediana reprezintă acea valoare a unei serii ordonate crescător sau descrescător care împarte seria în două părți egale. Spre deosebire de media aritmetică, mediana nu este supusă influenței valorilor extreme, foarte mari sau foarte mici. În situația în care unii elevi au răspuns că petrec pe internet, de exemplu, 24 de ore, aceste valori au impact asupra mediei (în direcția majorării acesteia), dar nu și asupra medianei.

Telefonul mobil personal este dispozitivul pe care majoritatea elevilor îl utilizează zilnic pentru a se conecta la internet (liceu - 92,5%, gimnaziu - 82,1%, clasele a III-a și a IV-a - 83,5%). Acesta este urmat, la distanță semnificativă, de **laptopul/calculatorul personal** (23,3% dintre elevii de liceu, 17,6% dintre elevii de gimnaziu, 24,1% dintre elevii din clasele a III-a și a IV-a) și de **televizorul smart** (23,3% - liceu și 28,2% - gimnaziu).

Elevii de liceu și gimnaziu folosesc cel mai mult internetul pentru a comunica cu prietenii, familia sau cu alte persoane pe rețelele sociale (79,7% dintre elevii de liceu, 63,0% dintre cei de gimnaziu); pentru a **urmări conținut media pe rețelele sociale** (78,7% dintre elevii de liceu, 59,2% dintre cei de

gimnaziu) și pentru a **asculta muzică** (66,7% dintre elevii de liceu, 52,2% dintre cei de gimnaziu). Elevii din clasele a III-a și a IV-a folosesc internetul preponderent pentru a **se juca** (66,8%), pentru a **vorbi cu prietenii** pe rețelele sociale și alte aplicații (56,6%), dar și pentru a **asculta muzică** (48,3%). Datele cantitative ne arată că elevii folosesc zilnic internetul pentru a face și alte activități (**se uită la filme, seriale și videoclipuri, ascultă podcasturi, citește cărți în format digital etc.**) cu o frecvență mai mică, dar într-o proporție relativ mare. Aceste rezultate ne arată că **elevii au o interacțiune constantă cu media în diferite formate și o expunere amplă la conținut media în spațiul digital, chit că ele se petrec zilnic sau mai rar.**

79.7%

dintre elevii de **liceu** pentru a comunica cu prietenii, familia sau cu alte persoane

78.7%

dintre elevii de **liceu** pentru a urmări conținut media pe rețelele sociale

66.7%

dintre elevii de **liceu** pentru a asculta muzică

63.0%

dintre elevii de **gimnaziu** pentru a comunica cu prietenii, familia sau cu alte persoane

59.2%

dintre elevii de **gimnaziu** pentru a urmări conținut media pe rețelele sociale

52.7%

dintre elevii de **gimnaziu** pentru a asculta muzică

66.8%

dintre elevii **din clasele a III-a și a IV-a** pentru a se juca

56.6%

dintre elevii de **din clasele a III-a și a IV-a** pentru a vorbi cu prietenii pe rețelele sociale

48.3%

dintre elevii de **din clasele a III-a și a IV-a** pentru a asculta muzică

Toți elevii **consumă mai mult conținut de pe rețelele sociale, decât postează conținut**. Doar 15,2% dintre elevii de liceu și 13,2% dintre cei de gimnaziu **postează în fiecare zi conținut** (imagini, text, video etc.), în timp ce 78,7% dintre elevii de liceu și 59,2% dintre elevii de gimnaziu **se uită în fiecare zi pe rețelele sociale la ce postează ceilalți**. Doar 13,2% dintre elevii din clasele a III-a și a IV-a **postează conținut**, iar 46,5% se uită la postările altora pe rețelele sociale. Diferențele semnificative între elevii de liceu și cei de gimnaziu apar cu privire la proporția celor care **nu postează deloc sau a**

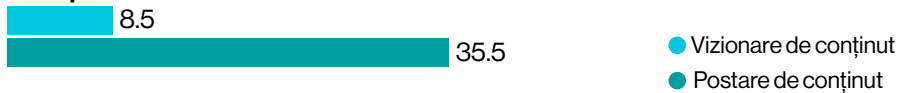
celor care postează rar. Mai mulți elevi de gimnaziu nu postează deloc conținut pe rețelele sociale (35,5%), comparativ cu elevii de liceu (19%). Iar procentul elevilor care **postează o dată pe săptămână sau mai rar** este mai mare în cazul liceenilor (41,6%), comparativ cu 29,6% în cazul elevilor de gimnaziu. Studiul calitativ confirmă tendințele arătând că **elevii de liceu și de gimnaziu postează conținut pe rețelele sociale într-un ritm moderat și mai degrabă pentru a interacționa cu cercul lor de prieteni.**

Figura 9:

Frecvența consumului și a postării de conținut pe rețelele sociale de către elevii de gimnaziu și de liceu

Cât de des folosești internetul pentru Comunicare/Rețele sociale în timpul unei săptămâni? % Răspunsuri: Mă uit pe rețelele sociale la postări, Postez conținut (imagini, text, video, comentarii, note vocale etc.) (gimnaziu, N=737; liceu, N=558)

% răspuns "Deloc"

% răspuns "O dată pe săptămână sau mai rar"

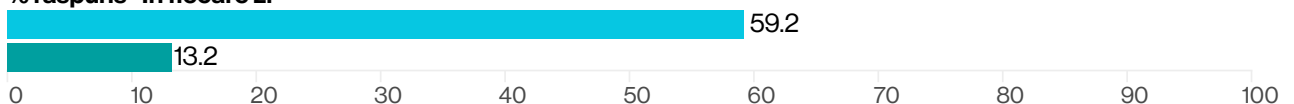
% răspuns "De 2-3 ori pe săptămână"

% răspuns "De 4-5 ori pe săptămână"

% răspuns "În fiecare zi"

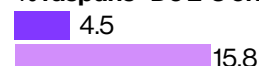
% răspuns "Deloc"

% răspuns "O dată pe săptămână sau mai rar"

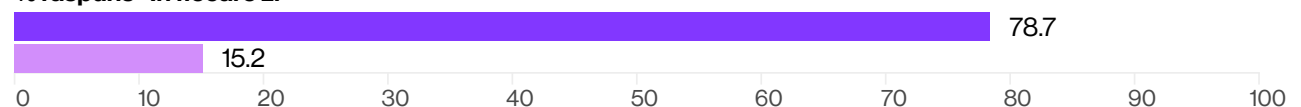
% răspuns "De 2-3 ori pe săptămână"

% răspuns "De 4-5 ori pe săptămână"

% răspuns "În fiecare zi"

ChatGPT este instrumentul de inteligență artificială cel mai cunoscut și cel mai utilizat, atât în rândul elevilor de liceu, cât și al celor de gimnaziu, iar proporția elevilor care utilizează **aplicațiile de inteligență artificială (AI)** rămâne una relativ scăzută: 44,1% dintre liceeni și 64,2% dintre elevii de gimnaziu **nu folosesc deloc** internetul pentru a accesa aplicații AI. Un sfert dintre elevii de liceu și doar 14,4% dintre elevii de gimnaziu folosesc aplicații de AI de două până la cinci ori pe săptămână, iar 21,9% dintre elevii de liceu și 15,7%

dintre elevii de gimnaziu folosesc aplicații de AI o dată pe săptămână sau mai rar. Elevii de liceu și de gimnaziu spun că folosesc aplicațiile de AI în scopuri diverse, de la ajutor la teme de la școală sau asistarea în învățarea autodirijată până la generarea de soluții utile, cum ar fi sugestii pentru rutina zilnică de îngrijire sau idei de cadouri. Observăm că elevii de gimnaziu utilizează ChatGPT într-un grad de complexitate mai scăzut decât cei de la liceu, contextele de utilizare fiind mai simple.

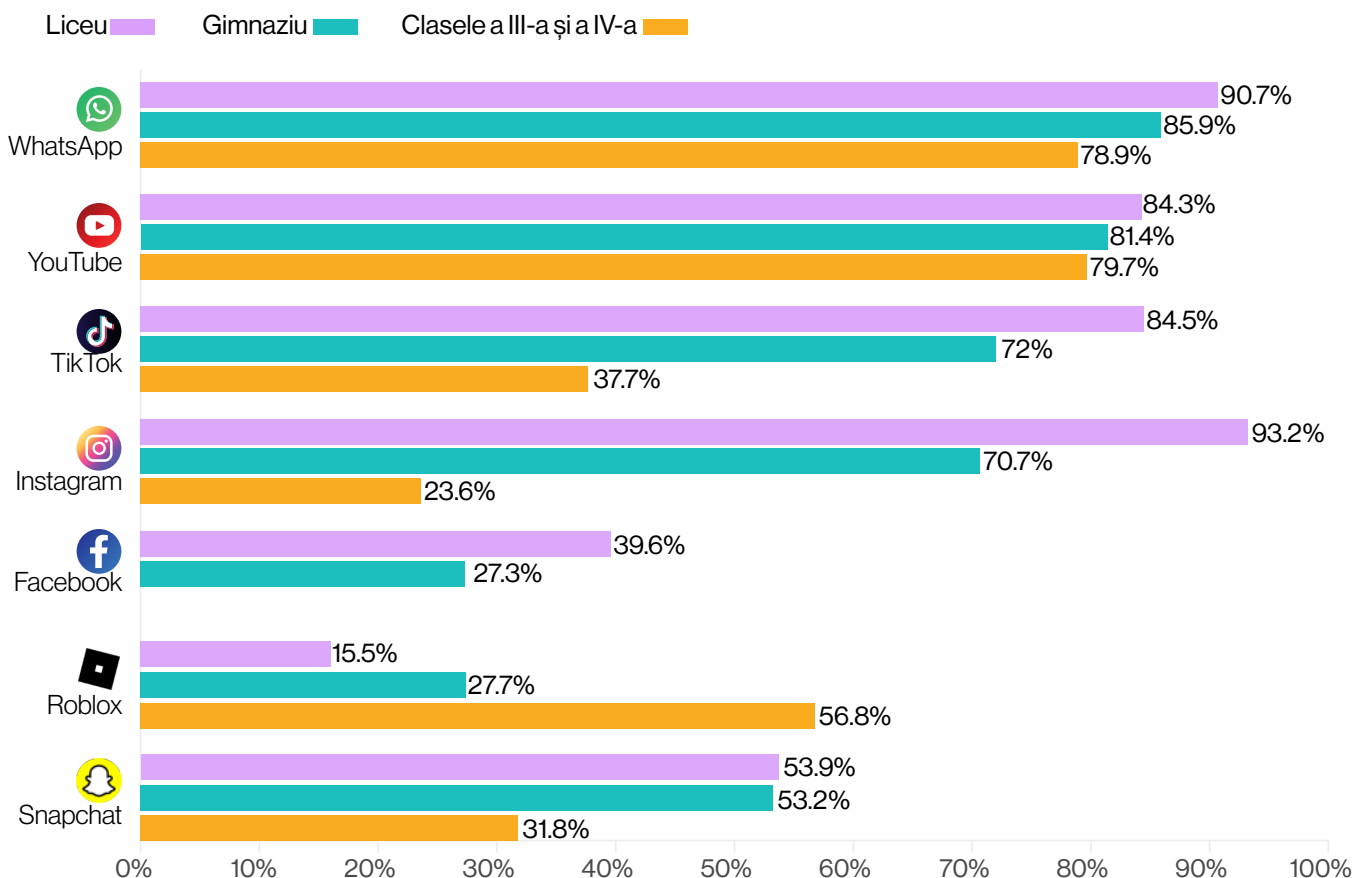
Rețelele sociale: obiceiuri de utilizare

Cele mai utilizate platforme online și rețele sociale în rândul elevilor de liceu și de gimnaziu sunt Instagram, WhatsApp, TikTok și YouTube. Nouă din 10 elevi de liceu și șapte din 10 elevi de gimnaziu folosesc Instagram. WhatsApp este folosit de 9 din zece elevi de liceu și de gimnaziu, iar YouTube este folosit de opt din 10 elevi (liceu și gimnaziu). Șapte din 10 elevi de gimnaziu și 8 din zece liceeni folosesc TikTok.

Facebook mai este utilizat de mai puțin de patru din 10 elevi de liceu și de 2 din 10 elevi de gimnaziu.

Majoritatea elevilor din clasele a III-a și a IV-a folosesc în egală măsură YouTube (79,7%) și WhatsApp (78,9%). **Roblox** este în top 3 platforme online utilizate de către aceștia (56,8%), urmat de TikTok (37,7%) și Snapchat (31,8%). Instagram este folosit de doi din zece elevi din clasele a III-a și a IV-a. **Doar 2,2% dintre elevii din clasele a III-a și a IV-a afirmă că nu au cont pe nicio platformă sau rețea socială.**

Rețelele sociale cele mai accesate de elevi (%)

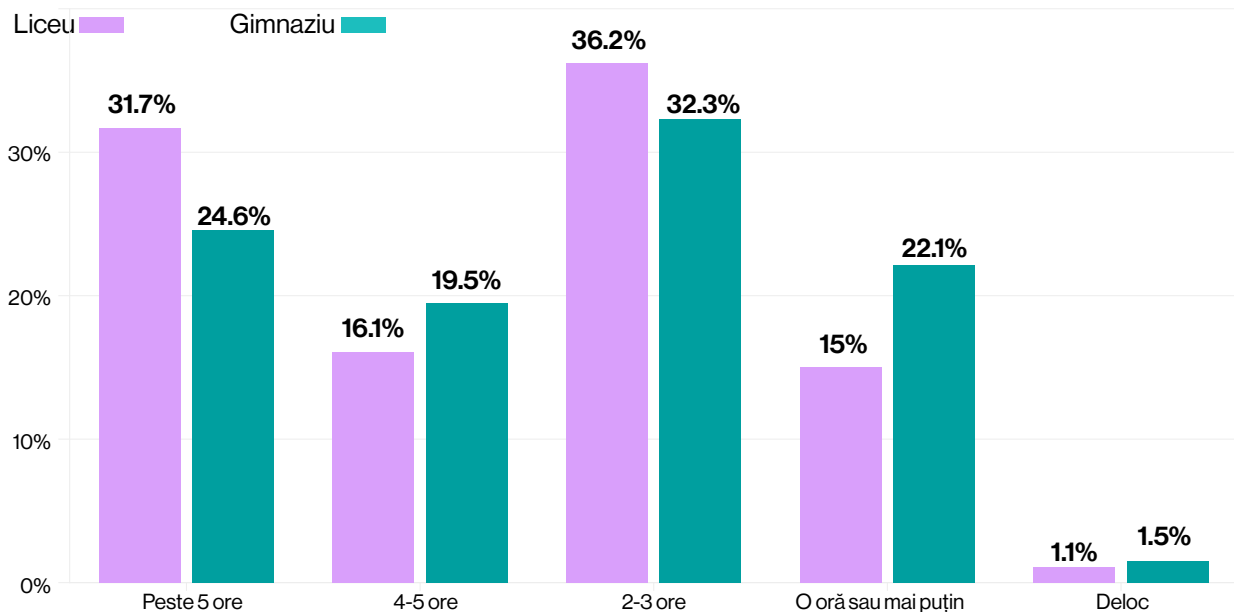

Peste 80% dintre elevii din clasele a III-a și a IV-a spun că **știu să descarce jocuri sau aplicații pe telefon, tabletă sau laptop**. Mai mult de jumătate (56%) au menționat că **știu să creeze grupuri cu prietenii lor pe aplicațiile pe care le folosesc**, iar o treime **știu să-și facă conturi pe diverse platforme, website-uri și aplicații (34%) și să își reseteze parola (31%)**. Doar 29% afirmă că **știu să dea report** postărilor care îi sperie, supără sau deranjează și 28% **știu să seteze conturile să fie private sau disponibile doar pentru prieteni/familie**.

O treime dintre elevii de liceu și aproape un sfert dintre elevii de gimnaziu afirmă că petrec pe

TikTok mai mult de 5 ore într-o zi obișnuită și tot o treime dintre elevii de liceu și de gimnaziu folosesc această rețea socială între 2-3 ore într-o zi Elevii folosesc TikTok cel mai des pentru divertisment și relaxare. Aceștia vizionează conținut media ce ține de pasiunile lor, care îi amuză, și doar într-o proporție relativ mică pentru a se informa despre alte tipuri de subiecte. Majoritatea elevilor de liceu și gimnaziu se uită la ce postează alții în propriul feed, peste jumătate se uită și la live-uri, și tot jumătate (sau aproape jumătate în cazul elevilor de gimnaziu) interacționează cu postările altora. **Majoritatea elevilor nu postează conținut pe TikTok - doar doi din zece elevi de liceu și de gimnaziu spun că fac acest lucru.**

Cât de mult stau elevii pe TikTok

Pe **Instagram**, 22,8% dintre elevii de liceu și 17,8% dintre elevii de gimnaziu afirmă că petrec peste 5 ore pe zi. În același timp, cei mai mulți elevi de liceu și de gimnaziu utilizează **Instagram** mai degrabă **sub o oră pe zi** (26,1% la liceu, 34,6% la gimnaziu) sau între 2-3 ore pe zi (33,9% la liceu, 31% la gimnaziu). Elevii folosesc Instagram cu precădere pentru **a vorbi cu prietenii, familia sau alte persoane** (83% - liceu, 74% - gimnaziu), pentru a se uita la ce postează alții (83% - liceu, 79% - gimnaziu), dar și pentru a **interacționa cu postările altora prin comentarii, reacții și like-uri** (50% - liceu, 43% - gimnaziu). Interacțiunea cu postările celorlalți are loc cel mai des dacă ele sunt **distribuite de prieteni, colegi sau alte persoane pe care le cunosc în viața reală**. Aproape unul din patru elevi de liceu și unul din trei elevi de gimnaziu care folosesc Instagram în mod obișnuit postează conținut pe această rețea socială, semnificativ mai puțin decât urmăresc conținut postat de alții.

36,2% dintre elevii de liceu și 40,2% dintre elevii de gimnaziu utilizează YouTube o oră sau mai puțin pe zi și aproape tot atâția îl folosesc timp de **2-3 ore pe zi**. Doar unul din zece elevi petrece **peste 5 ore** pe această rețea socială într-o zi obișnuită. **YouTube** este folosit de către elevi pentru **a vedea ce postează alții** (73% - liceu, 79% - gimnaziu), pentru a se uita la videoclipuri și (inclusiv) la live-uri (61% - liceu, 52% - gimnaziu) și **pentru a asculta muzică/podcasturi** (58% - liceu, 47% - gimnaziu). Conform discuțiilor de grup, YouTube servește elevilor de gimnaziu și ca sursă de conținut educațional.

Elevii distribuie online conținut **media creat de alții într-o mică măsură, mai mult pe Instagram** decât

pe TikTok și fac asta de cele mai multe ori prin mesaje private, către prietenii lor, mai ales dacă ei consideră că este un conținut amuzant sau care poate fi de interes pentru aceștia.

Obiceiuri de informare și relația cu mass-media

În discuțiile de grup, majoritatea elevilor de liceu și de gimnaziu au asociat informarea cu un proces prin care „**învață**” (deseori, strâns legat de materia și temele de la școală sau de subiecte ce le captivează atenția sporadic, pasiuni și hobby-uri). Și mai puțin cu informarea clasică, așa cum o percep adulții, prin consumul de știri.

Atât elevii de liceu, cât cei de gimnaziu consideră **discuțiile cu prietenii și cu familia/adulții principalele moduri prin care se informează**. Aproape șapte din 10 elevi de liceu și de gimnaziu spun că petrec două ore pe zi sau mai mult în discuții cu prietenii, iar peste cinci din 10 elevi de liceu și de gimnaziu petrec același timp în discuțiile cu familia/adulții din jurul lor.

Observăm, așadar, prezența unei componente de socializare în procesul de informare, în special cu persoane apropiate cu care împărtășesc același tip de experiențe în general (prieteni), sau pe care le pot percepe drept autoritate și capabile să le ofere informațiile de încredere (familia/alți adulți). **Frecvența discuțiilor cu prietenii și a discuțiilor cu familia/adulții cu scopul de a se informa a elevilor de liceu scade odată cu vârsta.**

Pentru elevii de liceu, la o distanță semnificativă față de discuțiile cu prietenii sau familia, **podcasturile (25,9%) și influencerii care discută știrile zilei sau ale săptămânii (19,6%)** sunt următoarele cele mai utilizate surse de informare pe care le folosesc zilnic două ore sau mai mult. Consumul semnificativ de podcasturi pentru informare are loc o oră sau mai puțin pe zi pentru 35,7% dintre elevii de liceu, de câteva ori pe săptămână. **O parte semnificativă dintre elevii de liceu spun că nu se informează deloc prin podcasturi (38,4%), iar 44,6% nu urmăresc deloc influencerii care discută știri.**

15,2% dintre elevii de liceu folosesc televizorul pentru informare mai mult de două ore pe zi. Cei mai mulți dintre aceștia, 48% în clasa a IX-a și 33% în clasa a XII-a, îl folosesc pentru informare pe durate scurte, de până la o oră pe zi. Studiul calitativ confirmă faptul că pentru elevii de liceu TV-ul nu este o sursă principală de informare în mare parte din cauza lipsei interactivității, din imposibilitatea de a controla aspectele vizionării și pentru că ei consideră că au acces la o varietate mai mare de conținut online.

Cele mai puțin utilizate surse de informare pentru elevi sunt: presa scrisă (ziare și reviste) – opt din 10 elevi de liceu și de gimnaziu nu folosesc deloc această sursă; radioul – aproape șapte din 10 elevi de liceu și de gimnaziu nu folosesc deloc această sursă; presa online – peste șase din 10 elevi de liceu și opt din 10 elevi de gimnaziu nu folosesc deloc această sursă.

Elevii de liceu preferă știrile distribuite de alții pe rețelele sociale (45,5%) cu peste 10% mai mult decât știrile distribuite de redacții (33,6%) pentru a se informa o oră sau mai puțin pe zi. În același timp, o parte mare a elevilor de liceu spun că nu folosesc deloc aceste surse: 43,9% în cazul știrilor distribuite de alții și 57,3% în cazul știrilor distribuite de redacții pe rețelele sociale, iar 54,7% dintre elevii de gimnaziu nu citesc deloc știri distribuite de alții pe rețelele sociale (fie ele postate de către redacții, sau de prieteni și alte persoane pe care le urmăresc).

Cele mai puțin utilizate surse de informare pentru elevi sunt:

Presa scrisă (ziare și reviste)

8 din 10

elevi de liceu și de gimnaziu nu folosesc deloc această sursă

Radioul

7 din 10

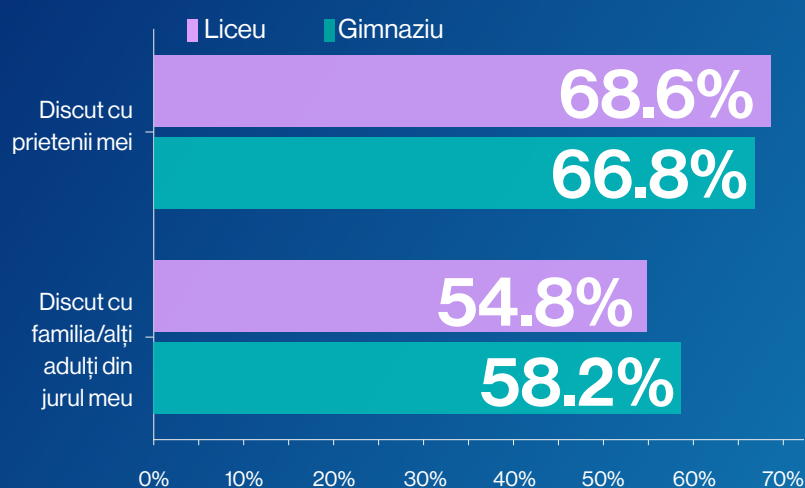
elevi de liceu și de gimnaziu nu folosesc deloc această sursă

Presa online

6 din 10

elevi de liceu și de gimnaziu nu folosesc deloc această sursă

Procentul elevilor de liceu și de gimnaziu care petrec mai mult de 2 ore pe zi pentru a se informa din următoarele surse:

Elevii de liceu se informează din surse online într-o măsură mai mare decât elevii de gimnaziu – **mai des și pentru o perioadă mai lungă**. Aproape jumătate dintre elevi se informează din știri, reportaje, dezbateri postate pe internet **de două până la cinci ori pe săptămână** (48,4% la liceu și 43% la gimnaziu) și doar doi din 10 elevi de liceu și unul din 10 dintre cei de gimnaziu spun că folosesc internetul pentru a se informa din aceleași surse **în fiecare zi din săptămână**. Internetul **nu este folosit deloc pentru informare din materiale jurnalistice** de unul din 10 elevi de liceu și de doi din 10 dintre cei de gimnaziu.

Cele mai utilizate rețele sociale pentru informare sunt YouTube, TikTok și Instagram. Acest top ne arată preferința pentru **conținutul audiovizual**, confirmat și prin discuțiile de grup. Deși Instagram este cea mai utilizată rețea socială de către elevii de liceu, aceștia se informează proporțional mai mult de pe YouTube. În cazul elevilor de gimnaziu, situația este similară, se păstrează preferința pentru conținutul audiovizual – **YouTube** este cea mai folosită rețea socială în general, iar **TikTok** este rețeaua socială pe care o preferă pentru informare.

Mai puțin de un sfert dintre elevi sunt **conștienți de sursele de informare** pe care le preferă și **nu fac aproape deloc distincția dintre instituții media și alte tipuri de surse** pe care le folosesc pentru informare (precum Google, TikTok etc.). De asemenea, **puțini elevi cunosc și rețin sursele pe care le folosesc pentru a se informa**. Acest rezultat nu descrie un fenomen care are de-a face exclusiv cu comportamentul de informare al copiilor și al tinerilor, ci se manifestă similar și la adulți, lucru prezentat în diferite studii.

Subiectele despre care elevii se consideră **mult sau foarte mult informați sunt: trendurile și meme-urile de pe rețelele sociale** (59,1% la liceu, 50% la gimnaziu); **sănătate** (43,6% la liceu, 41,9% la gimnaziu); **pop culture, influencerii și comunitățile online** (40,5% la liceu, 38% la gimnaziu); **educație** (39,1% la liceu, 38,5% la gimnaziu), **sport** (28,6% la liceu, 38,8% la gimnaziu).

Subiectele despre care elevii de liceu și gimnaziu consideră că **nu sunt deloc sau sunt foarte puțin informați sunt: politica din țară** (71,4% la liceu, 78,7% la gimnaziu); **alegerile din 2024 în România** (73,9% la liceu, 78,6% la gimnaziu); **politica din străinătate** (76,1% la liceu, 84,2% la gimnaziu).

Gradul de informare al elevilor de liceu referitor la alegerile din România din 2024 și la politica din țară și străinătate este mai mare în cazul elevilor din

clasa a XII-a, comparativ cu celelalte clase. Doar 9% dintre elevii din clasa a IX-a consideră că sunt informați mult și foarte mult referitor la alegerile din România din 2024, comparativ cu 24% dintre elevii de clasa a XII-a. Această tendință se observă, de asemenea, referitor la subiectele de politică din țară (de la 12% în clasa a IX-a și 23% în clasa a XII-a) și politică din străinătate (de la 7% în clasele a IX-a și 17% în clasele a XII-a). Băieții de liceu se consideră mult sau foarte mult informați cu privire la alegerile din România din 2024 aproape de două ori mai mult decât fetele (13% băieți, 7% fete). Măsura în care elevii de liceu se simt informați mult sau foarte mult despre politica din țară este ușor mai scăzută în rândul celor care locuiesc în mediul rural (9%), comparativ cu cei din mediul urban (13%). Elevii de liceu care răspund că nu sunt deloc informați referitor la politica din țară sunt mai puțini în mediul urban (67%), comparativ cu elevii din mediul rural (77%).

Haosul informațional: Cum se raportează elevii la informațiile false

Elevii de liceu spun că **cel mai des întâlnesc informații false în online despre viața vedetelor/influencerilor** (17%), **crize umanitare** (15%) sau **politică** (15%). Spre deosebire de aceștia, elevii de gimnaziu par **să nu identifice neapărat domeniul sau subiectele generale despre care circulă informații false**. Aceștia au povestit mai degrabă despre **experiențe personale în care au întâlnit informații false** pe care le-au crezut inițial, care aveau legătură cu un eveniment concret din viața lor, cu implicații imediate (anularea unui zbor, zile de vacanță suplimentare etc.) sau care țineau de interesele lor personale (sport, muzică etc.).

Primele trei criterii conform cărora elevii de liceu decid dacă o informație este adevărată sunt: **faptul că informația confirmă ceea ce știau deja despre subiect** (58,9%); **faptul că informația apare în mai multe surse** (56,6%); **faptul că pot identifica sursa sau autorul informației** (47%). **Claritatea și accesibilitatea informației (42%) și calitatea acesteia de a fi de actualitate (34,6%)** cântăresc de asemenea semnificativ pentru elevii de liceu atunci când decid dacă o informație este adevărată. Dacă **informația a apărut în mass-media** este relevant doar pentru mai puțin de un sfert dintre ei (21,8%), iar 14,3% dintre elevii de liceu consideră că **simpla publicare a unei informații pe internet o face să fie adevărată**.

Consideră că o informație este adevărată atunci când:

Elevii de liceu

58.9%

Le confirmă ceea ce știu deja despre subiectul respectiv

50.7%

Apare în mai multe surse

47.0%

Pot identifica sursa sau autorii

Elevii de gimnaziu

56.6%

Este prezentată clar și e ușor de înțeles

48.9%

Apare în mai multe surse

35.7%

Pot identifica sursa sau autorii

Pentru elevii de gimnaziu, cele mai importante criterii conform cărora ei cred că o informație este adevărată sunt: faptul că **informația este prezentată clar și e ușor de înțeles (56,6%)**; faptul că **informația apare în mai multe surse (48,9%)**; faptul că **pot identifica sursa sau autorul informației (35,7%)**. O treime din elevii de gimnaziu (30,1%), cu aproximativ 10% mai mult decât elevii de liceu, consideră că o **informație este adevărată dacă apare în mass-media (TV, radio, presă)**. Un sfert dintre elevii de gimnaziu cred că o **informație este adevărată dacă este publicată pe internet (25,4%)**. În același timp, din discuțiile de grup reiese că un criteriu important pentru elevii de gimnaziu este ca **informația să le confirme ceea ce știu deja despre subiectul respectiv**.³

Atunci când o informație le trezește suspiciuni, opt din zece elevi de liceu spun că verifică preponderent sursa informațiilor, șase din zece se uită să vadă dacă informația a mai apărut și în alte surse și mai mult de cinci din zece verifică autorul informațiilor.

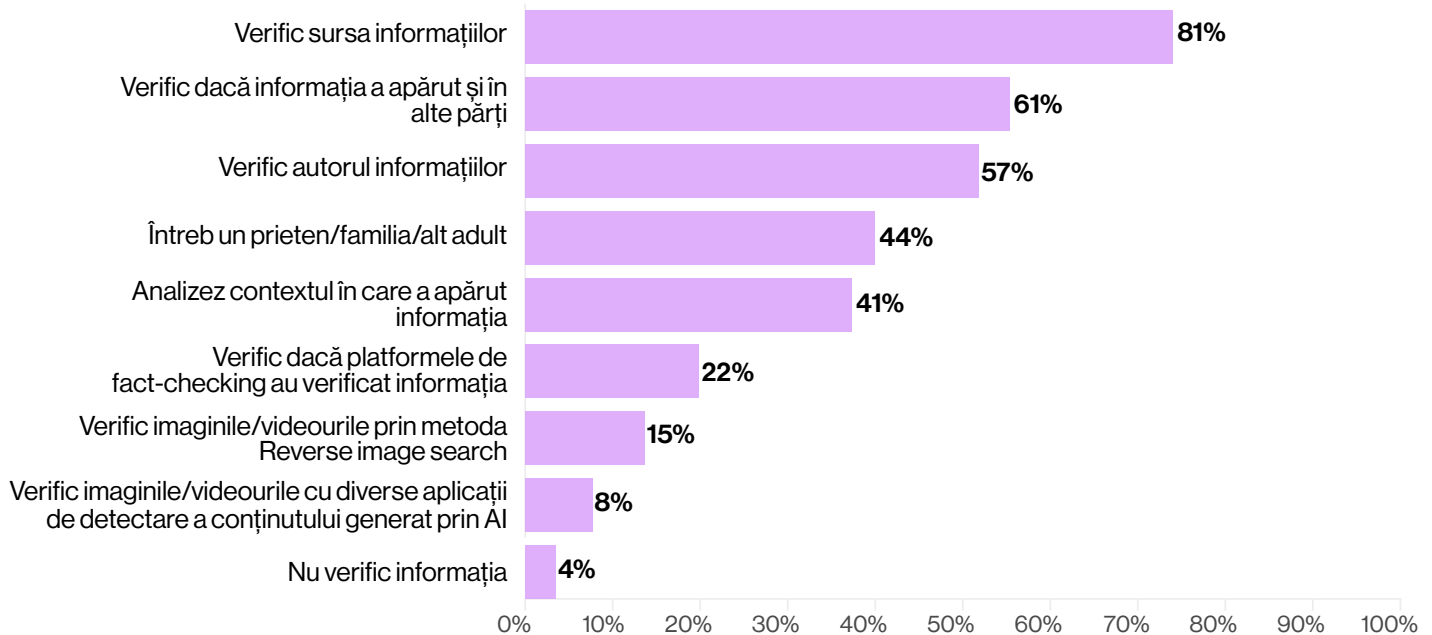
Patru din zece elevi de liceu **întreabă un prieten, familia sau alt adult pentru a verifica informația** și doi din zece elevi de liceu consultă **platformele de fact-checking**. De asemenea, doar o mică parte dintre elevii de liceu folosesc **instrumente digitale de verificare a imaginilor sau videourilor**: 15% verifică imaginile/videourile prin metoda **reverse image search** și doar 8,4% verifică imaginile/videourile cu diverse **aplicații de detectare a conținutului generat prin AI**. Doar 4% dintre elevii de liceu afirmă că **nu verifică deloc informațiile care ajung la ei și care le trezesc suspiciuni**.

Asemenea elevilor de liceu, cinci din zece **elevi de gimnaziu verifică preponderent sursa sau autorul informațiilor sau dacă informația a apărut și în alte părți**, iar patru din zece **întreabă un prieten, un membru al familiei sau un alt adult**. Un număr mic de elevi folosesc metoda Reverse image search pentru a verifica informațiile (14,9%).

³ Doar în chestionarul pentru elevii de liceu a existat varianta „Confirmă ceea ce știam deja despre subiectul respectiv”.

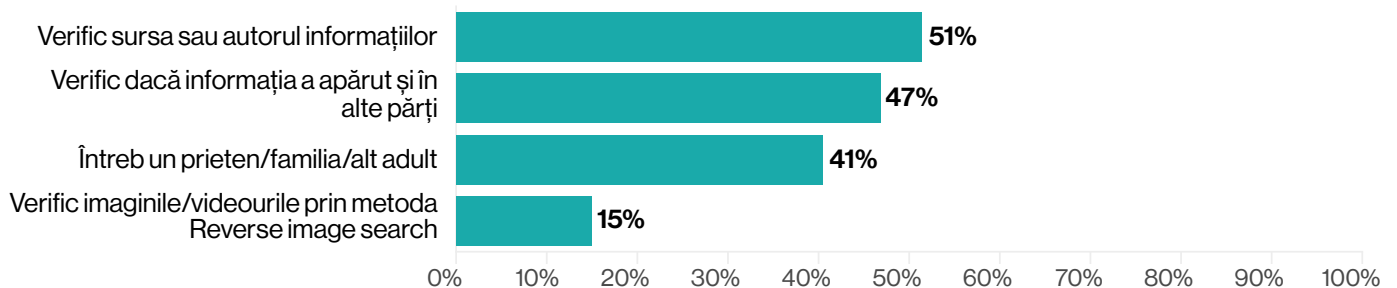
Tehnicile utilizate de elevii de liceu pentru verificarea informațiilor

Ce faci pentru a verifica informația ce ajunge la tine? (răspuns multiplu) % (liceu, N=558)

Tehnicile utilizate de elevii de gimnaziu pentru verificarea informațiilor

Ce faci pentru a verifica informația ce ajunge la tine? (răspuns multiplu) % (gimnaziu, N=737)

De cele mai multe ori, când vorbesc despre **verificarea sursei**, elevii se referă la faptul că verifică informația din mai multe surse, **fără să pună sub semnul întrebării credibilitatea surselor**. Dacă o informație apare de mai multe ori în aceeași formă, cu același conținut, în mai multe surse, atunci tind să o considere adevărată și nu mai fac pași pentru a verifica veridicitatea acesteia.

Cinci din 10 elevi de liceu **nu fac nimic atunci când identifică o informație falsă** și aproape trei din 10 spun că dau report unei postări ce conține informații false. Din discuțiile de grup reiese faptul că elevii sunt mai predispuși să **semnaleze prietenilor, familiei sau apropiaților faptul că o informație este falsă, decât să posteze public despre asta pe rețelele sociale**.

Un sfert dintre elevii de liceu spun că știu să folosească **cinci sau mai multe tehnici de**

verificare a informațiilor care ajung la ei. Aceștia tind să considere **într-o proporție mai mare decât colegii lor** că o informație este adevărată atunci când pot identifica sursa sau autorul informației (74%), dacă informația le confirmă ceea ce știau deja despre subiectul respectiv (74%) și când informația apare și în alte surse (72%).

Elevii de liceu care folosesc cel puțin cinci modalități de a verifica informația, comparativ cu ceilalți elevi de liceu, consideră că sunt mult sau foarte mult informați **într-o proporție mai mare** referitor la toate subiectele despre care au fost întrebați în chestionar. Totodată, aceștia sunt **mai activi în a gestiona informațiile false, fiind cu 7% mai puțini elevi care nu fac nimic atunci când identifică o informație falsă, față de restul elevilor de liceu (49%)**.

Studiul integral este disponibil aici.